

وزارت جهاد کشاورزی
معاونت امور باغبانی

دستورالعمل اجرایی صدور موافقت اصولی، پروانه تأسیس
و بهره برداری واحدهای کشت بافت

گروه نهال و بهبود ارقام

مرداد ماه ۱۴۰۵

اعضای کمیته تدوین دستورالعمل اجرایی صدور موافقت اصولی، پروانه تأسیس و بهره برداری واحدهای کشت بافت:

- آقای دکتر عبدالرضا کاوند معاون کنترل و گواهی نهال موسسه تحقیقات ثبت و گواهی بذر و نهال.
- آقای مهندس مهدی لطفی زاده مشاور معاون وزیر و سرپرست گروه نهال و بهبود ارقام.
- آقای مهندس احمد احمدی شریف مشاور اجرائی معاونت امور باغبانی.
- خانم الهام رضایی مشاور معاون وزیر و معاون دبیرخانه مجوزها و پروانه‌های بخش کشاورزی.
- آقای مهندس مجتبی میر گروه نهال و بهبود ارقام.
- آقای مهندس مهدی عباس زاده کارشناس مسئول گروه نهال و بهبود ارقام.
- خانم مهندس زهرا سلیمانی کارشناس گروه نهال و بهبود ارقام.
- آقای مهندس مرتضی همتی کارشناس موسسه تحقیقات ثبت و گواهی بذر و نهال.
- خانم میترا رحمتی عضو هیئت علمی موسسه تحقیقات ثبت و گواهی بذر نهال.
- آقای دکتر مهدی رضایی عضو هیئت علمی موسسه تحقیقات ثبت و گواهی بذر و نهال.
- آقای مهندس مجتبی علیزاده کارشناس موسسه تحقیقات ثبت و گواهی بذر و نهال.
- خانم دکتر موحدخواه مدیر تدوین ضوابط و استانداردهای قرنطینه سازمان حفظ نباتات.
- آقای دکتر مراد محمدی معاون مرکز نوسازی و تحول اداری.
- آقای مهندس شفیعی قصر رئیس گروه مرکز نوسازی و تحول اداری.
- آقای دکتر پژمان آزادی دانشیار و عضو هیئت علمی پژوهشگاه بیوتکنولوژی کشاورزی.
- آقای دکتر حمید عبدالهی محقق و عضو هیئت علمی موسسه تحقیقات علوم باغبانی.
- آقای مهندس محسن آشتیانی مدیرکل دفتر حفظ کاربری سازمان امور اراضی کشور.
- آقای دکتر ایرج رستگار رئیس انجمن صنفی کشت بافت گیاهی ایران.
- آقای مهندس حجت اله شهبازی مدیر امور باغبانی سازمان جهاد کشاورزی استان همدان.
- آقای مهندس احمد رضا رئیس زاده مدیر امور باغبانی سازمان جهاد کشاورزی استان اصفهان.
- آقای دکتر یوسف رضایی کلج کارشناس دفتر امور میوه های گرمسیری و نیمه گرمسیری.
- آقای دکتر اکبر اسماعیلی کارشناس دفتر امور میوه های سردسیری و خشک.

مقدمه

نظر به اینکه کشت بافت به عنوان فناوری تخصصی کشت سلول و بافت گیاهی است و نیازمند احداث مجموعه ای از تأسیسات، آزمایشگاه و گلخانه های سازگاری می باشد، بنابراین برای ایجاد وحدت رویه در صدور مجوزهای احداث مستحقات مذکور، دستورالعمل اجرایی صدور موافقت اصولی، پروانه تأسیس و بهره برداری واحدهای کشت بافت در راستای تصویب نامه هیأت وزیران به شماره ۱۸۸۰۱/ت/۲۵۶۳۸ ه مورخ ۱۳۸۱/۴/۲۵ موضوع شرح وظایف تفصیلی وزارت جهاد کشاورزی و در اجرای بند (ج) مصوبات هشتادمین نشست هیأت مقررات زدایی و بهبود محیط کسب و کار به شماره ۸۰/۲۵۶۶۷۵ مورخ ۱۴۰۲/۱۲/۲۶ این دستورالعمل تهیه و تدوین گردیده است.

بسیاری از یاخته های گیاهی توانایی بازتولید گیاه را دارند که به آن توان سلولی گفته می شود و کشت بافت گیاهی بر این پایه استوار است. غالباً می توان برای تولید گیاه جدید در محیط کشت، تک یاخته های گیاهان، یاخته های گیاهی بدون دیواره یاخته (پروتوپلاست)، تکه های برگ، ساقه یا ریشه گیاه را به کار برد تا گیاه جدیدی را بر بستر کشتی که دارای مواد مغذی و هورمون های گیاهی مورد نیاز است بازآفرید. این روش دارای مزایای نظیر:

- ازدیاد دقیق همان گیاه مادری که به طور مشخص گل یا میوه بیشتری تولید یا ویژگی های مطلوبی را داراست.
- تولید سریع گیاهان بالغ بسیار.
- امکان تولید گیاه بدون بذر یا وجود حشرات برای گرده افشانی.
- بازسازی گیاهان یا دوباره زنده کردن گیاهانی که منقرض یا کمیاب شده اند از یاخته های گیاهی که اصلاح ژنتیکی شده باشند ممکن می شود.
- تولید گیاهان در ظروف گندزدایی شده که احتمال ابتلای آنها را به بیماری، آفات گیاهی و عوامل بیماری زا به حداقل می رساند.
- تولید گیاهانی که تکثیر آنها از طریق جنسی و غیر جنسی دارای پیچیدگی و دشوار است.
- کاهش میزان استفاده از سموم شیمیایی.
- عاری سازی گیاهان خاص از آلودگی های ویروسی و سایر عفونت ها و تکثیر سریع این گیاهان به عنوان « گیاه سالم سازی شده ».

ماده ۱- تعاریف

۱-۱- کشت بافت: عبارت است از شیوه های نگهداری یا پرورش یاخته ها، بافت ها یا اندام های گیاهی که با هدف تولید و پرورش گیاه با اهداف تجاری و در شرایط کاملاً گندزدایی شده (محیط پاک و ایزوله) و بر یک بستر کاشت با ترکیب شناخته شده ای از مواد مغذی انجام می شود. این روش به گستردگی برای تولید مثل رویشی یک گیاه به کار می رود که با نام ریزازدیادی نیز شناخته می شود. شیوه های مختلف کاشت بافت گیاهی دارای مزایای خاصی نسبت به شیوه های ازدیاد سنتی است.

۱-۲- واحد کشت بافت: مجموعه ای شامل تأسیسات، آزمایشگاه و گلخانه های سازگاری که با هدف تکثیر و رشد مواد گیاهی از طریق کشت بافت در محیط درون شیشه ای و کنترل شده می باشد.

۱-۳- انجمن صنفی کشت بافت کشور: کارگروه متشکل از نیروهای متخصص که به منظور گسترش و پیشبرد و ارتقای علمی کشت سلول و بافت در ایران و توسعه کیفی و بهبود بخشیدن به امور آموزشی و پژوهشی در زمینه های کشت سلول و بافت فعالیت می کنند، که از این به بعد در این دستورالعمل به اختصار انجمن گفته می شوند.

۱-۴- موسسه تحقیقات ثبت و گواهی بذر و نهال: از این به بعد در این دستورالعمل به اختصار موسسه نامیده می شود.

۱-۵- سازمان جهاد کشاورزی: سازمان های جهاد کشاورزی استان ها و سازمان جهاد کشاورزی منطقه جیرفت که از این به بعد در این دستورالعمل به اختصار سازمان جهاد کشاورزی نامیده می شود.

۱-۶- کمیته فنی نهال کشور: ترکیبی مرکب از نمایندگان موسسه تحقیقات ثبت و گواهی بذر و نهال، موسسه علوم باغبانی، معاونت امور باغبانی، سازمان حفظ نباتات کشور، پژوهشگاه بیوتکنولوژی کشاورزی ایران، انجمن صنفی کشت بافت گیاهی کشور

و نماینده سازمان جهاد کشاورزی (حسب درخواست)، که وظیفه بررسی و احراز صلاحیت فنی تأسیس واحد کشت بافتی ارائه توسط کمیته فنی نهال را دارد.

۷-۱- کمیته فنی نهال سازمان جهاد کشاورزی: کمیته اجرای سیاست‌های ابلاغی وزارت جهاد کشاورزی در بخش باغبانی است که وظیفه برنامه‌ریزی، هماهنگی برای نظارت، ساماندهی و حمایت از تولید، تأمین، جابجایی، توزیع و استقرار نهال و سایر اندام تکثیری در گونه‌های باغی، زینتی و دارویی را در استان عهده دار است. که از این به بعد در این دستورالعمل به اختصار کمیته فنی نهال سازمان نامیده می‌شود. (ضمیمه نامه شماره ۲۷۵۸۶۴ مورخ ۱۴۰۲/۱۱/۳۰)

۸-۱- متقاضی: به کلیه اشخاص حقیقی و حقوقی اطلاق می‌شود که درخواست موافقت اصولی/ پروانه‌های تأسیس/توسعه/ بهره برداری واحدهای تولیدی کشت بافت گیاهی را دارند و نسبت به سرمایه‌گذاری در این خصوص اقدام می‌نمایند.

۹-۱- موافقت اصولی: مجوزی است که سازمان جهاد کشاورزی برای درخواست‌های واقع در اراضی ملی (بدون درج محل اجرای طرح، با تعیین مساحت اراضی مورد نیاز، ظرفیت طرح با رعایت آئین نامه نصاب اراضی قابل واگذاری در خارج از حریم شهرها و روستاها) و برای درخواست‌های واقع در اراضی مستثنیات با درج محل و بعنوان یکی از مستندات مرجع واگذاری و صدور مجوز تغییر کاربری صادر می‌نماید.

۱۰-۱- پروانه تأسیس: مجوزی است که به درخواست متقاضیان حائز موافقت اصولی و پس از ارائه مدارک مثبت مورد نیاز به سازمان جهاد کشاورزی استان، در صورت داشتن شرایط لازم، برای احداث واحد تولید کشت بافت در زمین مورد نظر به تأیید کارگروه فنی کشت بافت کشور با لحاظ سایر قوانین و دستورالعمل‌ها توسط سازمان‌های جهاد کشاورزی استان صادر می‌شود.

۱۱-۱- پروانه بهره‌برداری: مجوزی است که به درخواست متقاضی بر اساس پروانه تأسیس پس از اجرای کامل طرح مطابق با نقشه، طرح مصوب و تأیید کمیته فنی سازمان با لحاظ سایر قوانین و دستورالعمل‌های ذیربط توسط سازمان جهاد کشاورزی صادر می‌گردد.

۱۲-۱- مجوز توسعه: مجوزی است که حسب درخواست متقاضی دارای پروانه تأسیس و بهره‌برداری به منظور توسعه و افزایش ظرفیت تولید واحد کشت بافت در سطح زمین تحت فعالیت خود و در صورت احراز شرایط لازم (بهره برداری طرح قبلی و با رعایت تبصره ۲ ماده ۹ قانون افزایش بهره‌وری بخش کشاورزی و منابع طبیعی) و پس از تأیید کارگروه فنی کشت بافت کشور توسط سازمان‌های جهاد کشاورزی صادر می‌گردد.

۱۳-۱- مدارک مالکیت قانونی: این مدارک شامل موارد زیر می باشد: اسناد مالکیت شش دانگ، قرارداد اجاره رسمی حداقل ده ساله، آراء قطعیت یافته صادره از محاکم قضایی مبنی بر تأیید مالکیت اشخاص حقیقی و حقوقی پس از صدور اجرائیه، گواهی اداره ثبت اسناد و املاک مشعر بر مالکیت متقاضی در عرصه، تاییدیه مرجع ذیصلاح مبنی بر مستثنی بودن اراضی مورد نظر از انواع اراضی ملی و دولتی (اداره منابع طبیعی یا اداره راه و شهرسازی حسب مورد) در مناطقی که به گواهی اداره ثبت اسناد و املاک مشمول اعلان ثبت عمومی و اجباری نباشد، اراضی ملی واگذار شده از سوی مدیریت امور اراضی استان.

۱۴-۱- مجوز تولید: اجازه نامه تولید بذر و نهال یا مواد رویشی قابل تکثیر توسط موسسه طبق دستورالعمل صدور مجوز تولید طبق ماده ۳۸ آیین نامه اجرای قانون مقررات ثبت ارقام و کنترل بذر و نهال صادر می‌گردد.

ماده ۲ - مقررات و ضوابط قانونی بالادستی :

تصویب نامه هیأت وزیران به شماره ۱۸۸۰۱/ت/۲۵۶۳۸ ه مورخ ۱۳۸۱/۴/۲۵ موضوع شرح وظایف تفصیلی وزارت جهاد کشاورزی و در اجرا بند (ج) مصوبات هشتادمین نشست هیأت مقررات زدایی و بهبود محیط کسب و کار به شماره ۸۰/۲۵۶۶۷۵ مورخ ۱۴۰۲/۱۲/۲۶، مواد ۱، ۷، ۹، ۱۰ و ۳۱ قانون افزایش بهره‌وری بخش کشاورزی و منابع طبیعی، مجموعه قوانین و مقررات ثبت ارقام گیاهی و کنترل و گواهی بذر و نهال کشور، قانون حفظ کاربری اراضی زراعی و باغ‌ها، مجموعه قوانین و مقررات حفظ نباتات، تبصره ۲ ماده ۴ آیین نامه اجرایی قانون اصلاح ماده ۳۳ اصلاحی قانون حفاظت و بهره برداری از جنگل ها و مراتع، قانون بهبود مستمر محیط کسب و کار، قانون تعاریف محدوده و حریم شهر، روستا و شهرک و نحوه تعیین آنها، مقررات و ضوابط استقرار

واحدهای تولیدی، صنعتی و معدنی موضوع ماده ۱۱ قانون هوای پاک، دستورالعمل نظام صدور پروانه واحدهای گلخانه‌ای و قارچ‌های خوراکی.

ماده ۳- الزامات فنی محل تأسیس واحد کشت بافت برای پذیرش درخواست صدور موافقت اصولی

۳-۱- ارائه محل یا مکان با مختصات جغرافیایی (برای اراضی مستثنیات)

۳-۲- دسترسی به منابع آب، برق و سوخت

۳-۳- رعایت محدوده و حریم شهر، روستا و شهرک

۳-۴- رعایت بهداشت محیط کار کشاورزی

ماده ۴ - نصاب و شرایط فنی

۴-۱- حداقل سطح آزمایشگاه ۱۰۰ مترمربع

۴-۱-۱- رعایت تخصیص ۲۵ تا ۳۰ درصد از سطح به بخش اداری و ۷۰ تا ۷۵ درصد به آزمایشگاه.

۴-۱-۵- بخش اداری شامل اتاق مدیر و کارکنان، رختکن، راه رو، سرویس های بهداشتی.

۴-۱-۳- بخش آزمایشگاهی غیر ایزوله شامل محیط آماده سازی، اتاق اتوکلاو، اتاق شستشو و انبار.

۴-۱-۴- بخش آزمایشگاهی ایزوله شامل اتاق کشت، اتاق رشد.

۴-۱-۵- بخش آزمایشگاهی با رعایت اصول فنی ساختمان و آزمایشگاه احداث می شود.

۴-۱-۶- حداقل سطح گلخانه حداقل ۱۰۰۰ مترمربع.

۴-۱-۷- گلخانه با رعایت دستورالعمل نظام صدور پروانه های واحدهای گلخانه‌ای احداث می گردد.

۴-۲- سطح و تولید برای احداث واحد تولید کشت بافت:

۴-۲-۱- ظرفیت تولید برای صدور پروانه تأسیس واحد تولید کشت بافت، با رعایت ضوابط فنی و استاندارد ابلاغی موسسه و بر اساس طرح توجیهی و اقتصادی مورد تأیید انجمن می‌باشد.

۴-۲-۲- زمین مورد نیاز برای احداث واحد کشت بافت، و ابعاد زمین، ابنیه و محوطه سازی پیش‌بینی شده در طرح متناسب با طرح توجیهی تأیید شده توسط مهندسین مشاور می‌باشد. بر اساس ابلاغیه تعیین نصاب طرح زنجیره کامل نهال محصولات باغبانی (آزمایشگاه کشت بافت، گلخانه، سایبان و نهالستان) سازمان امور اراضی کشور به شماره ۵۳/۰۲۰/۵۵۱۶۶۷ مورخ ۱۴۰۲/۰۴/۲۵ حداکثر مساحت زمین مورد نیاز با توجه به ظرفیت زنجیره کامل که کشت بافت نیز بخشی از آن می باشد، تعیین می‌شود. (نامه پیوست شماره ۱ این دستورالعمل)

۴-۳- فواصل و حریم واحدهای تولید کشت بافت با سایر واحدها و مراکز تولیدی و زیست محیطی

۴-۳-۱- فواصل واحدهای تولید کشت بافت با سایر واحدها و مراکز تولیدی: با توجه به اینکه آزمایشگاه کشت بافت به عنوان محیط پاک و ایزوله تعریف می‌گردد و برای سایر مراکز تولیدی آلوده کننده محسوب نمی‌شود و احداث آن مستلزم رعایت اصول بهداشتی و فنی است. ایجاد و رعایت فاصله با سایر واحدها و مراکز تولیدی الزامی نمی باشد.

۴-۳-۲- فاصله واحدهای تولید کشت بافت با مراکز زیست محیطی: با سکونتگاه‌ها، مراکز درمانی و آموزشی، مراکز نظامی، پارک ملی، تالاب، دریاچه، اثر طبیعی ملی، پناهگاه حیات وحش، منطقه حفاظت شده، رودخانه دائمی غیر شرب، رودخانه دائمی آب شرب، چاه های آب شرب، کشاورزی ... بر مبنای ضوابط و مقررات سازمان حفاظت محیط زیست می باشد.

۴-۳-۳- رعایت مقررات قرنطینه گیاهی در مراکز دارای زنجیره کامل کشت بافت الزامی می باشد.

۴-۴- حداقل آب و برق و سوخت مورد نیاز واحدهای تولید کشت بافت

۴-۴-۱- میزان آب مورد نیاز برای واحد کشت بافت، مطابق طرح توجیهی و اقتصادی مورد تأیید مهندس مشاور می‌باشد.

- ۴-۴-۲- میزان برق مورد نیاز برای واحد کشت بافت، مطابق طرح توجیهی و اقتصادی مورد تایید مهندس مشاور می باشد.
- ۴-۴-۳- میزان سوخت مورد نیاز برای واحد کشت بافت، مطابق طرح توجیهی و اقتصادی مورد تایید مهندس مشاور می باشد.

ماده ۵- گردش کار صدور موافقت اصولی، پروانه تاسیس، توسعه، تمدید و بهره‌برداری واحد کشت بافت

۵-۱- موافقت اصولی

- ۵-۱-۱- ارائه درخواست متقاضی از طریق درگاه ملی مجوزهای کشور
- ۵-۱-۲- بررسی درخواست و در صورت تأیید در کمیته فنی نهال استان صدور موافقت اصولی با امضای رئیس سازمان جهادکشاورزی.
- ۵-۱-۳- طرح توجیه فنی و اقتصادی و نقشه اجرایی احداث واحد تولید کشت بافت
- ۵-۱-۴- مدت اعتبار یکسال شمسی و قابل تمدید یک دوره شش ماهه

۵-۲- پروانه تأسیس واحد کشت بافت:

- ۵-۲-۱- ارائه درخواست متقاضی از طریق درگاه ملی مجوزهای کشور مدارک اختصاصی: اسناد مالکیت زمین/مجوز تبصره یک ماده یک قانون حفظ کاربری اراضی زراعی و باغ‌ها/قرارداد اجاره اراضی ملی و دولتی واگذار شده / استعمال محیط زیست / استعمال تامین آب و برق و سوخت/ مدرک تحصیلی و سوابق فنی اجرایی مدیر فنی/ طرح توجیه فنی و اقتصادی و نقشه اجرایی احداث واحد تولید کشت بافت منطبق با ضوابط فنی ابلاغی توسط موسسه.
- ۵-۲-۲- بررسی پرونده متقاضی در کمیته فنی نهال سازمان.
- ۵-۲-۳- در صورت مثبت بودن نتایج بررسیهای فنی و مدارک، تصویب در کمیته فنی نهال سازمان.
- ۵-۲-۴- ارجاع به کارگروه فنی کشت بافت کشور با امضای رئیس کمیته فنی نهال سازمان.
- ۵-۲-۵- در صورت مثبت بودن نتایج بررسی تخصصی و تصویب در کارگروه فنی کشت بافت کشور، اعلام نتیجه به رئیس کمیته فنی نهال سازمان جهادکشاورزی جهت صدور پروانه تاسیس. (در صورت عدم تصویب با ذکر دلایل جهت اطلاع متقاضی به رئیس کمیته فنی نهال سازمان جهادکشاورزی اعلام می شود).
- ۵-۲-۵- صدور پروانه تاسیس واحد تولید کشت بافت با امضای رئیس سازمان جهادکشاورزی استان انجام می شود.
- ۵-۲-۶- مدت اعتبار پروانه تأسیس، حداکثر دو سال شمسی پس از تاریخ صدور مجوز است.

۵-۳- تمدید پروانه تأسیس واحد کشت بافت:

- ۵-۳-۱- ارائه درخواست متقاضی (فرم شماره ۱) به همراه پروانه تأسیس به دبیر کمیته فنی نهال سازمان.
- بررسی تقاضای متقاضی توسط کمیته فنی نهال استان.
- در صورت تصویب در کمیته فنی نهال استان، تمدید پروانه تاسیس واحد تولید کشت بافت با امضای رئیس سازمان جهادکشاورزی.
- ۵-۳-۲- در صورت تصویب نشدن در کمیته فنی نهال استان، اعلام به متقاضی برای رفع نقص.
- ۵-۳-۳- اعتبار پروانه تأسیس دو سال و تمدید آن برای ۲ نوبت یکساله مجاز می باشد.

۵-۴- پروانه توسعه واحد کشت بافت:

- ۵-۴-۱- مدارک اختصاصی: اسناد مالکیت زمین/ مجوز تبصره یک ماده یک قانون حفظ کاربری اراضی زراعی و باغ‌ها/ استعمال تامین آب و برق و سوخت/ پروانه بهره برداری و طرح توجیه فنی و اقتصادی و نقشه اجرایی توسعه واحد تولید کشت بافت منطبق با ضوابط منتشر شده در درگاه ملی مجوزها.
- ۵-۴-۲- بررسی پرونده متقاضی توسط کمیته فنی نهال سازمان.
- ۵-۴-۳- ارجاع به کارگروه فنی کشت بافت کشور با امضای رئیس کمیته فنی نهال سازمان.

۴-۴-۵- در صورت مثبت بودن نتایج بررسی و تصویب در کارگروه فنی کشت بافت کشور، اعلام به رییس کارگروه فنی نهال سازمان جهت صدور پروانه تاسیس. (در صورت عدم تصویب با ذکر دلایل اعلام به متقاضی توسط رییس کارگروه فنی نهال سازمان جهادکشاورزی.)

۵-۴-۵- صدور پروانه توسعه واحد تولید کشت بافت با امضای رئیس سازمان جهادکشاورزی استان.

۵-۵- پروانه بهره برداری واحد کشت بافت:

۵-۵-۱- بررسی مدارک و در صورت نیاز بازدید توسط نماینده یا نمایندگان کمیته فنی نهال سازمان از محل طرح (کمیته فنی نهال سازمان).

۵-۵-۲- در صورت مثبت بودن نتیجه بررسی و بازدید، صدور پروانه توسعه واحد تولید کشت بافت با امضای رئیس سازمان جهادکشاورزی استان.

۵-۵-۳- در صورت منفی بودن نتیجه بررسی و بازدید، اعلام به متقاضی دبیر کمیته فنی نهال استان برای رفع نقص.

ماده ۶- ابطال موافقت اصولی، پروانه تاسیس، توسعه، تمدید و بهره برداری واحد کشت بافت

سازمان جهادکشاورزی در شرایط احراز هر یک از موارد زیر موظف به ابطال موافقت اصولی، پروانه تاسیس، توسعه، تمدید و بهره برداری می باشد.

۶-۱- گزارش نظارتی مدیریت باغبانی پس از بررسی و تایید کمیته فنی نهال سازمان.

۶-۲- آراء و احکام قطعی هیات های انتظامی و مراجع ذیصلاح قضایی.

۶-۳- در صورت ابطال پروانه، در مورد نحوه فعالیت در زمین مربوط و استفاده از ابنیه و تأسیسات جانبی مراتب به مراجع ذیربط جهت انجام اقدامات مقتضی اعلام می گردد.